

Ouderbetrokkenheid 3.0 in ‘De Vrijheid’

Datum: september 2014 – april 2015
Datum herziende publicatieversie: juni 2016
Student: Arthur Krijgsman
Fictieve naam van de basisschool: ‘De Vrijheid’

Inhoud

Samenvatting.....	3
1 Probleemanalyse	4
1.1 Aanleiding en context	4
1.2 Probleemstelling	4
2 Theoretisch kader.....	5
2.1 Onderzoeksvragen.....	8
3 Opzet van het onderzoek.....	9
3.1 Beschrijving en verantwoording van dataverzameling	9
3.2 Respondenten.....	9
3.3 Instrumenten	9
3.4 Wijze van data-analyse	10
4 Resultaten.....	12
5 Conclusies en aanbevelingen	15
5.1 Conclusies	15
5.2 Kritische reflectie op onderzoeksproces	15
5.3 Praktische opbrengst en aanbevelingen	16
Bijlage A: De tien criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0	19
Bijlage B: De vragenlijsten	20
Bijlage C: De interviews	25
Bijlage D: Labels	27
Bijlage E: Observatieschema	28

Samenvatting

Dit onderzoek is gestart in opdracht van de directeur van 'De Vrijheid'. Het doel was om te onderzoeken hoe er meer ouderbetrokkenheid kan plaatsvinden op 'De Vrijheid', zodat kinderen hogere leeropbrengsten krijgen en op die manier beter presteren op school. Via de probleemanalyse en het theoretisch kader wordt de onderzoeksvraag uiteindelijk gericht op de tien criteria voor ouderbetrokkenheid 3.0 (van het CPS) waar 'De Vrijheid' dit schooljaar mee gestart is, maar waar geen ondersteuning meer zal plaatsvinden vanuit het CPS, vanwege te hoge kosten. De onderzoeksvraag luidt: Wat is, volgens de ouders en de leerkrachten van 'De Vrijheid', nodig qua attitude om te voldoen aan de tien criteria van 'Ouderbetrokkenheid 3.0'? Via een vragenlijst aan ouders, een vragenlijst aan leerkrachten, interviews met ouders en leerkrachten en een observatie is data verzameld. De belangrijkste conclusies zijn dat ouders en leerkrachten duidelijke afspraken willen maken over de samenwerking en dat op dit moment beide partijen vaak op elkaar aan het wachten zijn om de eerste stap te nemen. Het blijkt dat de meeste ouders en leerkrachten vinden dat ze al voldoen aan zes van de tien criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0. De belangrijkste aanbevelingen zijn: het ontwikkelen van een heldere visie op de samenwerking tussen ouders en leerkrachten; laten zien dat leraren, leerlingen en ouders actief betrokken worden bij het schoolbeleid; aan ouders rechten geven om het leerlingdossier in te zien en informatie toe te voegen; zorgen dat minimaal tachtig procent van de ouders naar verplichte bijeenkomsten komt.

1 Probleemanalyse

1.1 Aanleiding en context

In actieplannen van het ministerie zijn in 2011 maatregelen aangekondigd om het prestatieniveau van kinderen op scholen te verhogen. De reden is dat Nederland internationaal goed presteert, maar dat het beter kan. Het is aangetoond dat ondersteuning thuis een positieve invloed heeft op de leerprestaties van kinderen. Ouderparticipatie in school heeft geen aantoonbaar effect. Ouderbetrokkenheid, dat wil zeggen: ouders en leraren zijn partners in de opvoeding en in het leerproces van de kinderen, heeft wel effect. Kabinet Rutte I en II continueren het beleid om ouders meer te betrekken bij het onderwijs van hun kinderen (Herweijer, Vogels en Andriessen, 2013, p. 10-11).

Sommige scholen in de omgeving hebben een ouderbetrokkenheidcertificaat van het CPS. De opdrachtgever voor dit onderzoek wil de leeropbrengsten van de kinderen van 'De Vrijheid' verhogen door de ouderbetrokkenheid te vergroten. De school wil daarvoor 'Ouderbetrokkenheid 3.0' inzetten. De stichting waar de basisschool bij is aangesloten heeft het traject met de hulp van het CPS afgekeurd vanwege de hoge kosten. 'De Vrijheid' wil nu zelfstandig, dus zonder hulp van het CPS, verder met dit traject. 'De Vrijheid' wil voldoen aan de criteria van 'Ouderbetrokkenheid 3.0', maar geeft tevens aan dat dit waarschijnlijk niet volledig haalbaar is door gebrek aan financiële middelen.

Op dit moment zijn er veel kinderen in 'De Vrijheid' met een citoscore van IV en V. De innovatie naar Ouderbetrokkenheid 3.0 zal volgens de school zorgen voor een hogere leeropbrengst, wat leidt tot meer kinderen met een citoscore van I, II en III en dat vindt 'De Vrijheid' erg belangrijk.

Aangenomen mag worden dat iedere ouder het beste wil voor zijn of haar kind. Meningingen over wat het 'beste' is zullen verschillen tussen school, de ouders en hun kind(eren). Het probleem is in elk geval van school en afhankelijk van de meningen ook van enkele, of alle ouders.

Op dit moment zijn enkele ouders actief betrokken bij de school via de ouderraad (activiteitencommissie), de medezeggenschapsraad en via andere schoolse activiteiten, zoals schoolfeesten en de schoolbibliotheek. Er is ook een groep ouders die zich nauwelijks of zelfs nooit laat zien in school.

'Ouderbetrokkenheid is een niet-vrijblijvende en gelijkwaardige samenwerking tussen ouders en school, waarin de ouders en school vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid werken aan de (school)ontwikkeling van het kind (de leerling)' (Cox, Galjaard, Heldoorn & De Vries, 2012, p. 7). Peter de Vries zegt over 'Ouderbetrokkenheid 3.0' het volgende: 'De school en de ouders delen en zoeken samen naar nieuwe informatie met een voor beide partijen helder doel: de ontwikkeling van het kind, de leerling (De Vries, 2012, p. 9). De Vries (2012) beschrijft 'Ouderbetrokkenheid 1.0' als het alleen zenden van de school, zoals het geven van een informatieavond. 'Ouderbetrokkenheid 2.0' ziet hij als tweezijdig zenden, maar zonder samenwerking, zoals informatiemailtjes waarop geantwoord kan worden.

De directie denkt dat de leerkrachten het traject nuttig vinden, maar ook als iets extra's ervaren wat erbij komt. Ouders reageren vooral positief op de plannen van school. Vorig schooljaar zijn er veel incidenten geweest tussen kinderen en tussen ouders onderling. Naast een hogere leeropbrengst denkt de school dat 'Ouderbetrokkenheid 3.0' ook een betere samenwerking tussen ouders zal bewerkstelligen, waardoor er minder incidenten zijn tussen ouders en daardoor ook tussen kinderen. Dat komt ten goede aan de sociale sfeer op school en de omgeving van de school.

1.2 Probleemstelling

De directeur van 'De Vrijheid' ervaart het als een probleem dat veel kinderen op school een citoscore hebben van IV en V. Uit onderzoek blijkt dat de leeropbrengsten vergroten bij het verhogen van de ouderbetrokkenheid. De directeur van de school wil met de criteria van 'Ouderbetrokkenheid 3.0' alle ouders en leerkrachten betrekken bij het kind thuis en in school.

Dit onderzoek is gericht op 'Ouderbetrokkenheid 3.0' en de attitude bij de leerkrachten en de ouders, de opvoeders, om inzicht te krijgen in de slagingskansen van deze innovatie in de school, waarbij geen financiële middelen beschikbaar zijn vanuit de stichting.

2 Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt het begrip ‘ouderbetrokkenheid’ nader uitgelegd en wordt beschreven of ‘leeropbrengsten’ daadwerkelijk hoger worden bij een grotere ouderbetrokkenheid. Vanuit die begrippen wordt ingezoomd op ‘verbondenheid’ en ‘gelijkwaardigheid’. Vervolgens wordt de ‘ouder’ en de ‘leerkracht’ (de school) beschreven en wat er volgens de literatuur praktisch gedaan kan worden om de onderlinge betrokkenheid te verhogen. Ook een ander belangrijk en gezamenlijk doel, namelijk de opvoeding, wordt nader beschreven. De theorie in dit hoofdstuk eindigt met het begrip ‘Ouderbetrokkenheid 3.0’. In paragraaf 2.1 wordt vervolgens de onderzoeksvraag en de deelvragen geformuleerd, waarbij de probleemanalyse wordt gekoppeld aan het theoretisch kader.

Ouderbetrokkenheid is een niet-vrijblijvende en gelijkwaardige samenwerking tussen ouders en school, waarin zij vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid werken aan de ontwikkeling van het kind (Cox, Galjaard, Heldoorn & De Vries, 2012, p. 7). Smit (2012) geeft aan dat we met ouderbetrokkenheid de betrokkenheid van ouders bij de opvoeding en het onderwijs van hun kind thuis en op school bedoelen. De Vries (2010, p. 72) beschrijft dat ouderbetrokkenheid van essentieel belang is voor de ontwikkeling van de leerling en dat daardoor de rol van de ouders onmogelijk vrijblijvend kan zijn. Hij geeft aan dat ouders geen ‘consumenten’ zijn, maar een eigen en grote verantwoordelijkheid hebben voor de schoolontwikkeling van hun kind. Een ander belangrijk voordeel van ouderbetrokkenheid is dat het een positieve invloed heeft op het schoolklimaat en op haar omgeving; er ontstaat meer openheid (Smit et al., 2006, geciteerd in De Vries, 2010, p. 20).

Aangetoond is dat ondersteuning thuis een positieve invloed heeft op de leerprestaties van kinderen (Desforjes en Abouchaar, 2003, Smit et al., 2006, Patell et al., 2008, Harris en Goodall, 2008, Kans et al., 2009, Hill en Tyson, 2009, Menheere en Hooge, 2010, Epstein, 2011, geciteerd in Herweijer, Vogels en Andriessen, 2013; Smit, 2012, p. 67; De Vries, 2010, p. 19). Scholen waar een groot onderling vertrouwen is tussen schoolteams en ouders, zijn beter in staat om de kwaliteit van hun onderwijs te verbeteren en daarmee de leerprestaties van kinderen te verhogen (Smit, Wester & Van Kuijk, 2012, geciteerd in Van den Berg, Christiaanse, Dankers & Groot-Ketelaars, 2013, p. 43). Uit onderzoek van Marzano et al. (2007) blijkt dat ouderbetrokkenheid de ontwikkeling en *leeropbrengsten* van het kind positief beïnvloedt (Geciteerd in Van den Berg, Christiaanse, Dankers & Groot-Ketelaars, 2013, p. 55). Aan de andere kant laat onderzoek ook zien dat participatie op school weinig of geen effect heeft op de leerprestaties van een kind. (Desforjes en Abouchaar, 2003, geciteerd in Herweijer, Vogels en Andriessen, 2013, p. 94; Smit, 2012, p. 67; De Vries, 2010, p. 19) Hieruit blijkt dat ouderbetrokkenheid thuis wel invloed heeft op de leeropbrengsten van kinderen en dat ouderparticipatie (meehelpen in school) dat minder of zelfs niet heeft. Volgens Van Dale (2014) betekent ‘betrokkenheid’ (a) er deel van uitmaken; (b) zich er emotioneel mee verbonden voelen. Ouders en leerkrachten willen graag betrokken zijn, maar soms weten ze niet hoe (De Vries, 2014). Belemmeringen voor betrokkenheid kunnen zijn (Herweijer, Vogels en Andriessen, 2013, p. 85): gebrek aan kennis om betrokkenheid goed aan te pakken; gebrek aan kennis bij niet-westerse ouders over het Nederlandse onderwijs; communicatieproblemen met gescheiden ouders. De Winter (2011; 2013) geeft aan dat ouders door marktdenken soms tegenover de school komen te staan, terwijl ze juist samen als bondgenoten zouden moeten optrekken (Geciteerd in Herweijer, Vogels en Andriessen, 2013, p. 69). Ook De Vries (2010, p. 92) geeft aan dat in de huidige samenleving het wij/zij denken toeneemt en dat het van groot belang is dat de school er alles aan doet om samen te werken met ouders. “Als onze kinderen nu zien hoe wij met elkaar polariseren op school, dan gaan ze het morgen nadoen” (De Vries, 2014). Hieruit blijkt dat betrokkenheid en samenwerken te maken hebben met het gevoel van *verbondenheid*. Over verbonden zijn schrijft Van Herpen (2008, p. 195) het volgende: ‘Onderzoekers hebben aangetoond dat er een evidente relatie is tussen delinquent gedrag en ontkoppeld zijn (ge-de-linkt). De simpele tegenovergestelde vaststelling is, dat iemand datgene waarmee hij verbonden is, niet beschadigt’. Stevens (2014) vergelijkt de onderlinge relaties met een organisme. Daarin is alles met elkaar verbonden. Dat vraagt om een nauwe samenwerking en harmonie.

Als *ouders* echt betrokken zijn volgen ze de (leer)ontwikkeling van hun kind, geven ze thuis ondersteuning en hebben ze regelmatig contact met de school over de prestaties van hun kind (Van den Berg, Christiaanse, Dankers & Groot-Ketelaars, 2013, p. 17). Maar wat betekent ‘ouders’ in deze context? Ouders zijn ouders! De emotionele betrokkenheid van ouders bij hun kind is zo uniek, dat de

termen als 'klant' of 'partner' de lading lang niet volledig dekt (De Vries, 2010, p. 28; Cox, Galjaard, Heldoorn & De Vries, 2012, p. 5). Ouders die het moeilijk vinden om de school binnen te komen of die dat niet willen moet je aan de hand nemen, duidelijk maken wat je van ze verwacht, laten merken dat je ze serieus neemt en ze complimenteren als ze er zijn (Cox, Galjaard, Heldoorn & De Vries, 2012, p. 31). Veel ouders voelen zich samen met de school verantwoordelijk voor opvoeding en onderwijs, maar ze haken af als ze niet serieus genomen worden (Smit, 2012, p. 46 & p. 72). Ouders die zelf weinig of geen onderwijs hebben genoten vertrouwen hun kinderen toe aan school en gaan ervan uit dat de experts het daar beter weten dan zijzelf (Smit, 2012, p. 14). Migrantenouders komen vaak uit culturen waar ouders zich niet met schoolzaken moeten bemoeien en ook niet mogen twifelen aan de aanpak en expertise van leraren. Ouders kunnen kinderen thuis helpen bij hun schoolloopbaan als ze (Smit, 2012, p. 68): thuis praten over school; hoge verwachtingen hebben over het schoolsucces; aandacht hebben voor de ontwikkeling van de interesses; leermogelijkheden thuis vergroten; een bemoedigende houding naar en een goede relatie met het kind hebben; communiceren over de schoolloopbaan van hun kind en samenwerken met school. Het blijkt dat basisscholen aangeven dat 80% van de ouders geen tijd lijkt te hebben, terwijl 60% van de ouders aangeven wel meer voor en met de school te willen doen (Regiopanel/Dagblad van het Noorden, 2011, geciteerd in Van den Berg, Christiaanse, Dankers & Groot-Ketelaars, 2013, p. 14). Directies en besturen die dergelijke kritiek van ouders zien als een kans om hun prestaties te verbeteren, kunnen er hun voordeel mee doen. (Smit, 2012, p. 47).

Wat kan in de praktijk nog meer worden ondernomen om betrokkenheid te vergroten? Een zestal praktische varianten van 'samenwerken' zijn (Van den Berg, Christiaanse, Dankers & Groot-Ketelaars, 2013, pp. 31-33): *Samenleven*, zoals inloophmomenten, koffieochtenden, vragen stellen over elkaars achtergrond en informele gesprekjes; *Samenweten*, zoals nieuwsbrief, sms en website; *Samenleren*, zoals voorlezen en helpen bij opdrachten; *Samenwerken*, zoals ondersteunen van de organisatie bij schoolfeesten en participeren bij een knutselmiddag; *Samendenken*, zoals MR, afspraken op school en vervolgonderwijs of huiswerk maken; *Samenbeslissen*, zoals MR of meebeslissen over schooltijden of inrichtingen binnen de school. Volgens de Vries (2010, pp. 94-103) kan ouderbetrokkenheid via de volgende activiteiten in de praktijk worden gestimuleerd: Leerondersteuning door ouders; Het tienminutengesprek; Leerling- oudergesprek; Handelingsplannen en contracten; Ouderbijeenkomsten; Formele ouderorganen; Oudercoördinator; Ouderenquête; Huisbezoeken; Panelgesprekken; Advies van ouders over de professionele uitstraling; Ouderovereenkomst; Large scale intervention; Maatschappelijke stage; Leuke activiteiten; Ouderkamers. Enkele andere tips die Cox, Galjaard, Heldoorn en de Vries (2012, p. 32-63) ook nog geven zijn: Zorg voor een opgeruimde school; Reageer snel op vragen en geef helder aan wat u wel of niet gaat doen; Zorg voor gelijkwaardigheid; Maak gebruik van een digitaal leerlingdossier, waar leerkrachten en ouders toegang tot hebben; Vraag ouders niet om zich op te geven voor een bijeenkomst of activiteit, maar vraag hen om zich af te melden. Zo wordt het niet komen bijzonder.

Veel leraren hebben gekozen voor hun vak omdat ze graag met leerlingen willen werken, maar leerlingen en ouders zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden (De Vries, 2010, p. 57). Een leraar die ouders op de tweede plaats zet, zet daarmee de relatie met de leerling op het spel (De Vries, 2010, p. 34). Sommige leerkrachten zien ouders als een bedreiging. 'Dat is geen kwestie van onwil, maar van onmacht. Ze zijn simpelweg niet gewend om met ouders te communiceren of hebben niet geleerd om zich in het perspectief van de ouder te verplaatsen.' (Tetteroo, 2014). 'Met alle opdrachten die leraren ernaast hebben, lijkt het soms wel alsof het eigenlijke lesgeven op de achtergrond raakt. De werkdruk is verhoogd, de klassen zijn groter geworden en het aanzien van het beroep leraar is aanzienlijk gedaald.' (Kant, Van Dijk en Smits, 2009, geciteerd in Smit, 2012, p. 57). Wat leerkrachten in elk geval niet willen is dat ouders zich op het terrein van de leerkracht zelf gaan bewegen (Herweijer, Vogels en Andriessen, 2013, p. 133). Toch blijkt dat een grotere ouderbetrokkenheid niet minder, maar juist meer tijd oplevert voor de leerkracht (De Vries, 2010, p. 106).

Aanbevelingen om wederzijdse verwachtingen tussen ouders en de leerkracht helder te krijgen zijn (Smit, Driessen, Sluiter en Brus, 2007, geciteerd in Smit, 2012, pp. 33-34): Direct in het begin verwachtingen ten aanzien van onderwijs en opvoeding uitspreken; Samen verantwoordelijk zijn; Ouders uitdagen; Minder toespraak en meer inspraak; Leerlingen serieus nemen; Aanstellen van een waakhond; Leren en evalueren; Scholing. Zeventien praktische routines die aansluiten bij die aanbevelingen zijn (Van den Berg, Christiaanse, Dankers & Groot-Ketelaars, 2013, pp. 75-157): het welkomgesprek; het huisbezoek; kijkmomenten in de groep; het klassenboek; een rondleiding door

kinderen; de ouderkring; het terugkijkboek; een weblog; de themabrief; de knutseltas; ouderhulpkaarten; de logeerknuffel; helpende handen; ouders als expert; de thematafel met spullen van thuis; de familiemuur; de ouderkamer.

Over en weer verwachten ouders en scholen (leerkrachten) dat zij elkaar helpen bij de *opvoeding* en ontwikkeling van het kind (Herweijer en Vogels, 2004; Impens, 2008; Epstein, 2011, geciteerd in Herweijer, Vogels en Andriessen, 2013). Opvoedingsverantwoordelijkheden van de school en de ouders overlappen elkaar (Smit, 2012, p. 64). In Finland is het beleid erop gericht dat leerlingen zoveel mogelijk ‘zelfsturend’ functioneren. Leren wordt niet alleen als een louter individuele bezigheid gezien, maar als een sociale activiteit waarbij leerlingen samen naar oplossingen zoeken en informatie uitwisselen (Smit, 2012, p. 60). Het is daarom belangrijk dat communicatie tussen leraren, kinderen en ouders vanuit *gelijkwaardigheid* worden gevoerd. ‘Iedereen heeft zijn eigen actieve inbreng’ (Van den Berg, Christiaanse, Dankers & Groot-Ketelaars, 2013, p. 23). Die gelijkwaardigheid komt ook tot uiting in schriftelijke communicatie. ‘Dat luistert nauw. Een school kan iets goed bedoelen, maar het dusdanig verwoorden dat het bij ouders betuttelend en dus niet gelijkwaardig overkomt’ (Cox, Galjaard, Heldoorn & De Vries, 2012, p. 44). Opvoeden, de pedagogiek, en de visie daarop is dus ook een belangrijk doel van school en ouders. In de literatuur blijkt dat verschillen daarin vaak te maken hebben met het geloof in ‘conformisme’ of ‘autonomie’. Rispen et al. (1996) constateerden eind van de vorige eeuw dat het individualisme de nadruk voor ouders heeft verschoven van conformisme (aanpassing aan de rest en gehoorzaamheid) naar autonomie (zelfbepaling en eigen verantwoordelijkheid) (Geciteerd in Herweijer, Vogels en Andriessen, 2013, p. 21). Gray (2013) beschrijft de ‘hunter-gatherers’ en hoe zij als gemeenschap hun kinderen opvoeden. ‘Their core social values are autonomy, sharing and equality’. Hij beschrijft dat wij, in onze cultuur, deze waarden ook kennen, maar dat de ‘hunter-gatherers’ veel verder gaan in het níet vertellen wat de ander (het kind) moet doen. Zolang je de vrijheid van je naaste niet beschadigt en je geen sociale regels breekt mag je je eigen keuzes maken in het leven. Zo leert iedereen zijn eigen talent kennen en hoe dat talent gebruikt kan worden voor de samenleving. Veel mensen in onze samenleving denken dat zoveel autonomie leidt tot verweerde, veeleisende kinderen, maar volgens Gray is niets minder waar: ‘No culture can ever have raised better, more intelligent, more likable, more confident children’ (Gray, 2013, pp. 24-28). Smit (2012) geeft hetzelfde aan met behulp van een spreekwoord uit Afrika: ‘It takes a village to raise a child’. Aan de andere kant zijn er mensen die geloven dat een strakke conformistische opvoeding het beste is voor de toekomst van het kind. De oosterse ‘tjgeropvoeders’ eisen van de kinderen dat zij op school streven naar perfectie. Als een kind slecht presteert, dan hebben de ouders hun werk slecht gedaan. Goede schoolresultaten worden vooral gezien als het resultaat van een goede opvoeding. Chinese ouders besteden vergeleken met westerse ouders dagelijks ongeveer tien keer zoveel tijd aan het oefenen met hun kinderen (Smit, 2012, p. 52). Ongeacht in welke onderwijssector het kind zit, leggen laagopgeleiden en gelovigen (vooral moslims en ‘overige protestanten’, onder wie veel gereformeerden) meer nadruk op conformisme in de opvoeding, terwijl hoogopgeleiden en niet-gelovigen meer voor autonomie zijn (Herweijer, Vogels en Andriessen, 2013, p. 35).

Uit de tot nu toe beschreven literatuur blijkt dat ‘ouderbetrokkenheid’ om betrokkenheid van ouders gaat, maar ook om betrokkenheid van leerkrachten en van het kind zelf. Kernbegrippen hierin zijn ‘verbondenheid’, ‘gelijkwaardigheid’ en ‘samenwerken’. Het gezamenlijke doel is de ontwikkeling en opvoeding van het kind. Uit onderzoek blijkt dat de leeropbrengsten hoger worden en dat de samenleving in school, maar ook daarbuiten socialer wordt als er een grote ouderbetrokkenheid is. Uit de verschillende visies in opvoeding blijkt dat ouders en school het in hoofdlijnen wel eens moeten zijn met elkaars visie, waarbij de begrippen ‘conformisme’ en ‘autonomie’ belangrijk zijn. ‘Vertrouwen’ in elkaar is daarbij een belangrijk begrip. Dat gaat om wederzijds vertrouwen in elkaar. Zeegers (2014) zegt: “Bij twijfel schrijf ik jullie kind niet in.” De ouders schrikken van zijn stelligheid. “Ik wil aan de start een basis van vertrouwen”, legt hij uit. “Als jullie dochter een keertje uit een klimrek valt en wij vertrouwen elkaar, dan is er niet zoveel aan de hand. Maar had je al twijfels, dan zeg je: Zie je wel. Ze letten niet op!”

Vanuit de literatuur zijn verschillende praktische activiteiten en aanbevelingen beschreven die gebruikt kunnen worden door ouders en leerkrachten. Henderson en Karen (2002), werkzaam bij de PTA (Parent Teacher Association, 2008) beschrijven de zes standaarden voor (ouder)betrokkenheid om succes bij kinderen te ontwikkelen: Welcoming all families into the school community; Communicating effectively; Supporting student success; Speaking up for every child; Sharing power; Collaborating with

community. Cox, Galjaard, Heldoorn en de Vries (2012) en de Vries zelf (2013) van het CPS heeft die standaarden als basis gebruikt voor de tien criteria voor 'Ouderbetrokkenheid 3.0' (zie ook bijlage A): Een heldere visie op samenwerking; Actieve betrokkenheid bij schoolbeleid; Iedereen is welkom; Samenwerken om leren en gezonde ontwikkeling te ondersteunen; Alle communicatie is gebaseerd op gelijkwaardigheid; Iedereen gaat respectvol met elkaar om en is verantwoordelijk voor elkaar; Het leerlingendossier is toegankelijk voor leraren en ouders; School neemt klachten en verbetertips serieus; De opkomst van bijeenkomsten is >80%; Wetten en regels zijn helder en worden door iedereen nageleefd. Om ouderbetrokkenheid 3.0 op te starten zijn er vier essentiële ingrediënten van belang (De Vries, 2013, p. 27): Een startgesprek aan het begin van ieder schooljaar, met ouders, leerling en leraar; Op basis van de ontwikkelingsbehoefte van de leerling spreken school, ouders en leerling de frequentie en vorm van contact af; Een nieuwjaarsreceptie in augustus; Ouders zijn als 'buddy'.

2.1 Onderzoeksvragen

Uit de probleemanalyse blijkt dat 'De Vrijheid' 'Ouderbetrokkenheid 3.0' in wil voeren, zonder financiële middelen. In het theoretisch kader wordt het belang van een grote ouderbetrokkenheid beschreven vanuit de literatuur en worden meerdere praktische aanbevelingen en activiteiten beschreven die een aantoonbaar positief effect hebben op de leeropbrengsten van kinderen. Vooral de attitudes van leerkrachten en ouders zijn van belang voor het slagen van de tien criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0. De onderzoeksvraag wordt daarom:

Wat is, volgens de ouders en de leerkrachten van De Vrijheid, nodig qua attitude om te voldoen aan de tien criteria van 'Ouderbetrokkenheid 3.0'?

De deelvragen die hieruit voortvloeien om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn:

Wat doen ouders op dit moment thuis om hun kind te helpen bij zijn/haar ontwikkeling?

Hoe denken ouders over de samenwerking met de school?

Wat vinden leerkrachten van de samenwerking tussen hen en ouders?

3 Opzet van het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksofzet beschreven. In de eerste paragraaf staat wat er gedaan is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In de tweede paragraaf worden de respondenten genoemd, waarna in de derde paragraaf de instrumenten worden beschreven. In de laatste paragraaf wordt de wijze van data-analyse kenbaar gemaakt.

3.1 Beschrijving en verantwoording van dataverzameling

In deze paragraaf wordt het onderzoeksontwerp beschreven. Baarda (2009) beschrijft twee vormen van onderzoek: een survey en een experiment. In dit onderzoek is gekozen voor een survey, omdat de deelvragen te beantwoorden zijn door het verzamelen van informatie over onderzoekseenheden. Van der Donk en van Lanen (2014) geven aan dat een deelvraag beschrijvend, definiërend, verklarend, vergelijkend of evaluerend kan zijn. Deelvraag 1 in dit onderzoek is beschrijvend. Deelvraag twee en drie zijn verklarend, maar samengevoegd ook vergelijkend van aard. Om de deelvragen te beantwoorden is gekozen voor de volgende instrumenten: ‘interview’ en ‘enquête’. Om te controleren of de antwoorden van de vragenlijsten overeenkomen met het gedrag in de praktijk is gekozen om ook een observatie in te zetten als onderzoeksinstrument. Door de resultaten van drie benaderingswijzen met elkaar te combineren, krijg je een veel reëler beeld van hoe de situatie in elkaar steekt (Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsma, 2011). Om de planning inzichtelijk te maken is gekozen om gebruik te maken van een tijdlijn. Daarin staat op welke momenten gedurende het onderzoek bepaalde onderzoeksactiviteiten uitgevoerd zijn (van der Donk & van Lanen, 2014). Voor de tijdlijn is gebruik gemaakt van een Excelsheet. De vragenlijst met vragen voor deelvraag één en twee is opgestuurd naar alle ouders van de school. Voor deelvraag twee is gekozen om ook een interview af te nemen met drie ouders van de school. Om deelvraag drie te beantwoorden is de keuze gemaakt om alle leerkrachten een vragenlijst te sturen, bij twee leerkrachten een interview af te nemen en een observatie te doen tijdens een communicatiemoment van ouders en leerkrachten. Met deze data werd het mogelijk om alle deelvragen te beantwoorden en te vergelijken met de tien criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0. Op die manier is de hoofdvraag van dit onderzoek beantwoord.

3.2 Respondenten

De respondenten van dit onderzoek betreft alle leerkrachten en ouders/voogden van De Vrijheid. Op ‘De Vrijheid’ zitten honderdzesentwintig kinderen. Veel kinderen hebben broertjes of zusjes op dezelfde school. Het was daarom realistisch om uit te gaan van zestig gezinnen die benaderd konden worden voor het invullen van de vragenlijst (N=60). Drie ouders (N=3) zijn gevraagd mee te werken aan een interview. Tweeëntwintig procent van de ouders heeft de basisschool, VSO of ZMLK als hoogste opleidingsniveau. Drieëndertig procent van de ouders heeft LBO, VBO of VMBO als opleidingsniveau en vierenviertig procent heeft een hoger opleidingsniveau. De nationaliteiten van de ouders zijn als volgt verdeeld: Vierenviertig procent Nederlands; tweeëntwintig procent Marokkaans, tien procent Turks en vijftwintig procent komt uit andere landen. Er werken tien leerkrachten en één interne begeleidster op De Vrijheid. Vier leerkrachten werken in groep één en twee. In de groepen drie tot en met vijf werken ook vier leerkrachten en in groep zes tot en met acht werken er twee leerkrachten en geeft de directeur van de school twee dagen per week les. Afgezien van de directeur en de leraar in opleiding zijn er geen meesters binnen de school werkzaam. De gemiddelde leeftijd is vierenviertig. De jongste medewerker is zesentwintig en de oudste vierenzestig. Zij zijn allemaal gevraagd om de vragenlijst in te vullen (N=10). Twee leerkrachten (N=2) zijn uitgenodigd voor een interview. In de eerste verzamelweek zijn enkele leerkrachten, de intern begeleider, een zorgprofessional en een ouder geobserveerd tijdens een contactmoment.

3.3 Instrumenten

Gebruik is gemaakt van twee *vragenlijsten* uit ‘Handboek Ouders in de school’ van de Vries (2009) en één vragenlijst uit ‘Ouderbetrokkenheid voor elkaar’ van Cox, Galjaard, Heldoorn en de Vries (2012). Schaalvragen (Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsma, 2011) zoals ‘Ik weet wat de school van ouders verwacht.’ en ‘Ik voel me welkom op school.’, zijn direct overgenomen uit deze bestaande

vragenlijsten. Extra schaalvragen zijn geformuleerd voor criteria twee, vijf, zeven en negen die respectievelijk gaan over de invloed op het schoolbeleid, gelijkwaardige omgang met elkaar, inzage in het leerlingvolgsysteem en een minimale opkomst van 80% van de ouders in school bij verplichte bijeenkomsten. Voor de ouders is gekozen om deelvraag één en twee samen te voegen in één vragenlijst. Deze lijst is ingedeeld in drie gedeeltes: vragen over de thuissituatie; vragen over de schoolsituatie; schaalvragen over de schoolsituatie. De vragenlijst voor de ouders bestaat uit tweeëntwintig ja/nee-vragen, negenentwintig schaalvragen en drie open vragen. De vragenlijst voor de leerkrachten bestaat uit tien ja/nee-vragen, tweeëndertig schaalvragen en drie open vragen. Om de anonimiteit te garanderen voor de ouders is niet gevraagd naar de naam van het kind. Hierdoor zou echter de betrouwbaarheid in het geding kunnen komen, dus is gekozen om de naam van de school en de groep van het kind of de kinderen als verplichte velden te markeren.

Van der Donk en Van Lanen (2014) beschrijven dat via een *observatie* inzicht gekregen wordt in wat er daadwerkelijk gebeurt in de praktijk. Ouders en leerkrachten kunnen vragen uit de vragenlijst sociaal wenselijk antwoorden. Om dat uit te sluiten is gekozen het instrument observatie in te zetten als controle-instrument. Vanwege die controlefunctie is gekozen voor een eenmalige observatie tijdens een overleg tussen ouder en leerkrachten. Omdat het gaat over het contact tussen de leerkrachten en ouders is gekozen om zelf niet deel te nemen aan het overleg (niet-participerende observatie), maar wel fysiek aanwezig te zijn bij het overleg (directe observatie). Voorafgaand aan de observatie zijn observatiepunten vastgelegd in een observatieschema (zie bijlage E). Geert en Van Kralingen (2012) geven een beschrijving van observatiepunten zoals: worden er vooraf en achteraf handen gegeven, komt iedereen aan het woord, is de houding van de aanwezigen open? Met de resultaten van de observatie werden de resultaten van de vragenlijsten vergeleken met het gedrag in de praktijk. Zo kon worden uitgesloten dat de antwoorden van de vragenlijsten sociaal wenselijk waren. Tevens is daarmee een andere invalshoek gebruikt waardoor, samen met de vragenlijsten en de interviews in dit onderzoek gezorgd is voor triangulatie (Baarda, 2009).

Het *interview* geeft de mogelijkheid om veel informatie over meningen en ervaringen boven water te krijgen (Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsma, 2011). Om te garanderen dat de meningen over alle criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0 ter sprake komen, is gekozen voor een gestructureerd interview. Daarbij liggen alle vragen van te voren vast (Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsma, 2011). Voor zowel de ouders als voor de leerkrachten is een aparte vragenlijst ten behoeve van het interview gemaakt. De vragen zijn geformuleerd uit de vragenlijsten van de Vries (2009) en de tien criteria voor ouderbetrokkenheid 3.0 (Cox, Galjaard, Heldoorn & De Vries, 2012). Enkele vragen uit de interviews zijn: Wat vind je belangrijk in de samenwerking tussen school en ouders; Wat zou jij anders willen zien of willen verbeteren als het gaat om de samenwerking tussen jou en ouders/de leerkracht? Met toestemming van de respondenten zijn audio- en filmopnames gemaakt van deze interviews. Net als bij de vragenlijsten zijn de vragen voor de interviews aangepast naar de ouders en naar de leerkrachten, maar gaan de vragen wel over dezelfde onderwerpen, zoals het geven van tips, over welkom zijn op school, over gelijkwaardigheid, over pedagogische meningen en over de eigen invloed op het schoolbeleid.

3.4 Wijze van data-analyse

Voor de data-analyse zijn verschillende Google formulieren ontwikkeld. Hierdoor konden de respondenten de *vragenlijst* invullen via een website. De ouders is via een brief gevraagd om de vragenlijst in te vullen en de leerkrachten zijn ieder individueel gemaïld met deze vraag. Daarbij is informatie gegeven over het doel van het onderzoek en de tijd die het invullen van de vragenlijst kost. Met behulp van het Google formulier en een Excelsheet is de data overgenomen naar tekst, tabellen en grafieken in een Worddocument. Die gegevens zijn vervolgens per deelvraag gesorteerd en daaruit is de beschrijving van de resultaten geformuleerd. De analyse van die resultaten is gebruikt voor het trekken van de conclusies en het doen van aanbevelingen voor dit onderzoek.

Vanwege de keuze voor een minder gestructureerde *observatie* (Van der Donk en Van Lanen, 2014) zijn ook andere observatiepunten beschreven dan vermeld staan in bijlage E, zoals het beschrijven van het gedrag van één van de aanwezigen die vaak naar buiten stuurde en de personen niet aankeek die op dat moment aan het praten waren. Om de observatie vast te leggen is besloten een opname te maken. Leerkrachten en ouders hebben hiervoor toestemming gegeven. Hierbij is niet zozeer naar de inhoud

van het gesprek, maar vooral naar de houding en het gedrag gekeken en die informatie is vergeleken met de resultaten van de vragenlijsten. Daarbij is geturfd op het observatieformulier bij de observatiepunten en zijn daarnaast korte aantekeningen gemaakt. Met behulp van de opname is achteraf een volledige beschrijving gemaakt van het gesprek, waarbij de data naast de resultaten van de vragenlijsten is gelegd en enkele vragen zijn vergeleken, zoals de vraag of leerkrachten en ouders zich welkom voelen op school en of gesprekken op een gelijkwaardige manier worden gevoerd.

De *interviews* zijn uitgewerkt in een Worddocument en afgenomen in een ruimte op 'De Vrijheid'. Met behulp van de opname is het interview verder uitgewerkt. Omdat er sprake is van een gestructureerd interview, kunnen de antwoorden van de respondenten met elkaar worden vergeleken (Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsma, 2011). De antwoorden op de vragen geven weer wat de mening is van de ouders en leerkrachten. De antwoorden zijn per deelvraag gecategoriseerd: ouders thuis; ouders op school; leerkracht op school. Daarna zijn die antwoorden gelabeld. Die labels zijn gemaakt op basis van 'Succes! met ouders' (Van den Berg, Christiaanse, Dankers en Groot-Ketelaar, 2013) en 'Handboek Ouders in de school' (De Vries, 2010). De labels laten zien hoe vaak er over een bepaald onderwerp werd gesproken. Door in te zoomen op de labels kon de analyse worden uitgevoerd per deelvraag en werd vanuit die analyse antwoord gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek.

De resultaten in dit onderzoek zijn beschreven door de analyses van de drie onderzoeksinstrumenten samen te voegen. Daaruit konden de conclusies en aanbevelingen ten behoeve van dit onderzoek worden geformuleerd.

4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de vragenlijsten, de interviews en de observatie per deelvraag uitgewerkt.

Wat doen ouders op dit moment thuis om hun kind te helpen bij zijn/haar ontwikkeling?

Uit de analyse van de vragenlijsten blijkt dat alle ouders vinden dat ze thuis invloed hebben op de leerprestaties van hun kind. Uit de analyse van de interviews blijkt dat ouders (N=3) zeggen dat ze samen (voor)lezen met de kinderen. Uit de vragenlijst blijkt dat meer dan driekwart van de ouders (N=20) hun kind thuis helpen met lezen, weten op welk niveau hun kind leest en praten met hun kind over de boeken en tevens leest 95% van de ouders hun kind voor. Naast lezen, zeggen ouders dat ze thuis ook oefenen met rekenen en ze bezig zijn met de sociale en emotionele ontwikkeling van hun kinderen. Uit de interviews blijkt dat ouders vaak open vragen aan hun kinderen stellen zoals: ‘Hoe heb je het gehad?’; ‘Wat is er gebeurd?’. Uit de interviews en de vragenlijst blijkt dat ouders wel verwachten dat kinderen hun best doen en dat ze hun kinderen thuis stimuleren om te leren, dat ze hun kind thuis graag willen helpen bij zijn/haar ontwikkeling, maar dat ze niet altijd weten hoe ze daarbij het beste aan kunnen sluiten bij school. Uit de vragenlijst blijkt dat 60% van de ouders hun kind helpt met huiswerk en 30% geeft aan dat hun kind geen huiswerk meekrijgt. Volgens de vragenlijst gaat de meerderheid van de kinderen regelmatig de natuur in, naar een museum of naar een dierentuin met hun ouders. Ook geven alle ouders aan dat ze samen spelen met hun kinderen.

Hoe denken ouders over de samenwerking met de school?

Uit de vragenlijst blijkt dat alle ouders (N=20) vinden dat school en de ouders samen moeten werken om de leerprestaties van kinderen te verbeteren. 95% van de ouders willen dat er duidelijke afspraken worden gemaakt over wat ouders en leerkrachten van elkaar kunnen verwachten. Ouders (N=3) geven in de interviews aan dat de samenwerking een wisselwerking is tussen de leerkracht en de ouder en dat het hen vooral gaat om open communicatie. Als er iets speelt in de klas of met hun kind vertellen ouders dat leerkrachten snel contact met ze op moeten nemen. Ook willen ze snel contact met de leerkracht als ze vragen hebben. Ouders geven aan dat ze liever te snel en teveel horen, dan dat ze via andere wegen informatie krijgen uit de groep of van hun kind. Uit de analyse van de interviews en de vragenlijst blijkt dat 75% van de ouders aangeeft dat ze (meer) tips willen krijgen van de leerkracht. Hoe pakken ze het bijvoorbeeld het beste aan met aanbieden van letters, lezen, rekenen of gedrag (opvoeding)? Ook geven ouders aan dat ze meer willen doorkrijgen hoe hun kind ervoor staat, dat ze meer inzage willen krijgen in de huidige ontwikkeling, leerstof en activiteiten van hun kind en de groep, zodat ze op de hoogte zijn en hun kind ook thuis kunnen helpen als dat nodig is. Uit de analyse van de interviews en de vragenlijst blijkt dat ouders het fijn vinden dat ze altijd bij de directeur en de leerkracht aan kunnen kloppen als er iets is, ze voelen zich gehoord. Ook blijkt dat ouders vinden dat ze respectvol over school spreken en vaak aanwezig zijn bij bijeenkomsten. Uit de observatie blijkt dat een ouder regelmatig naar school komt om over haar kind te overleggen met professionals van binnen en buiten school. Met het geven van handen werd het gesprek gestart en geëindigd. Uit de vragenlijst blijkt dat 75% van de ouders zich welkom voelt op school. 60% van de ouders vindt dat hun kind goed onderwijs krijgt. Ouders reageren erg neutraal in de vragenlijst op de invloed die ze op het schoolbeleid hebben en dat de school altijd z'n afspraak nakomt. Meer reacties met een zeer neutrale uitkomst staan bij de grenzen die leerkrachten naar ouders stellen, dat het kind aanwezig is bij gesprekken tussen school en ouders en over een goed functionerende medezeggenschapsraad/ouderraad. Op bijna alle stellingen uit de vragenlijst is een klein percentage het niet eens met die stelling. Zo geeft 15% van de ouders aan zich niet welkom te voelen op school, 20% dat er niet respectvol met elkaar wordt omgegaan, en 15% dat hun kind niet met plezier naar school toe gaat. Ook vindt 30% van de ouders dat ze niet goed op de hoogte zijn van het functioneren van hun kind in school. Uit de vragenlijst blijkt verder dat ouders de volgende punten van ‘De Vrijheid’ juist heel sterk vinden: het is kleinschalig, waardoor iedereen elkaar kent en de sfeer daardoor vriendelijk is; de school is erg betrokken bij kinderen; ouders voelen zich serieus genomen als er problemen zijn; een kind mag kind zijn; een kind leert zelfstandig te werken, mede door de visie vanuit Dalton. Uit de vragenlijst blijkt verder dat ouders de volgende verbeterpunten voor ‘De Vrijheid’ zien: een aantrekkelijker schoolplein vinden ze noodzakelijk; ouders willen geen gekke

combinatiegroepen meer zoals de huidige 3-5; ouders vinden dat er beter schoongemaakt moet worden; ze willen inzage krijgen in het leerlingvolgsysteem; ze willen vaker horen wat op school, in de klas en met hun kind gebeurt op de dag.

Wat vinden leerkrachten van de samenwerking tussen hen en ouders?

Uit de interviews blijkt dat leerkrachten (N=2) het belangrijk vinden dat een ouder betrokken is. Ze zeggen dat een ouder betrokken is als hij/zij zich regelmatig laten zien, de informatie die meekomt en die online staat van school lezen en als het nodig is daarop reageren. Ook geven ze aan dat ze van een betrokken ouder verwachten dat hij/zij af en toe met activiteiten en uitjes meedoet en zich laat zien op informatieavonden, zoals de ouderavond en de tien-minutengesprekken. Tevens zeggen de leerkrachten in de interviews dat ze van ouders willen dat er regelmatig informatie wordt doorgegeven over het kind. De leerkrachten zeggen dat ze ouders via gesprekken aangeven als er zorgen zijn en dat als de leerkrachten het nodig vinden ze tips meegeven aan ouders. De leerkrachten geven aan dat ze het belangrijk vinden dat ouders voor hen open staan en dat zij zelf open moeten staan voor ouders. Verder blijkt uit de analyse van de interviews dat leerkrachten op 'De Vrijheid' vinden dat de meeste ouders goed betrokken zijn bij school. Zo zeggen ze dat de meeste ouders regelmatig in school te zien zijn en dat veel ouders meedoen met activiteiten in school. Wel geven de leerkrachten in de interviews aan dat ze vinden dat de informatie van school soms niet goed wordt gelezen door ouders. De leerkrachten zeggen dat communicatie heel erg belangrijk is en dat dit de basis is van het samenwerken met ouders en dat samenwerken noodzakelijk is voor de ontwikkeling van het kind. Uit de analyse van de vragenlijst blijkt dat 100% van de leerkrachten (N=9) aangeven dat school en de ouders samen moeten werken om de leerprestaties van kinderen te verbeteren. Hetzelfde percentage geeft aan regelmatig tips te geven over leerdoelen. De meeste tips worden volgens hen gegeven voor rekenen en taal. Daarnaast zijn er ook leerkrachten die tips geven over opvoeding, voeding, sociaal emotionele ontwikkeling en andere zaken die niet genoemd zijn in de vragenlijst. Vier leerkrachten hebben vaste tijden afgesproken met ouders waarop ze beschikbaar zijn. Zes leerkrachten hebben afspraken gemaakt met ouders over elkaars verwachtingen. Twee leerkrachten zouden best met ouders onderwijs willen maken. Honderd procent van de leerkrachten geeft aan geen tijd te hebben voor een thuisbezoek aan de kinderen, hoewel twee leerkrachten dat wel zouden willen. Vijf leerkrachten laten ouders wel eens in Parnassys kijken bij hun kind. Uit de vragenlijst blijkt dat leerkrachten het grotendeels eens zijn met de volgende stellingen: de verwachtingen tussen ouders en school/leerkrachten moeten duidelijk zijn; de ontwikkeling van het kind staat voorop; gesprekken worden gelijkwaardig en vaak als plezierig ervaren; ouders geven vaak informatie over hun kind; leerkrachten geven hun grenzen goed aan bij ouders en blijven respectvol naar de ouders toe, ook als ze het niet met een ouder eens zijn; ouders respecteren de autoriteit van de leerkracht als medewerker van de school. Erg neutraal of met veel spreiding in de meningen wordt door de leerkrachten gereageerd op de volgende stellingen: de school heeft een heldere visie; ouders reageren adequaat op vragen; ouders willen samen verantwoordelijk zijn; ouders zijn thuis bereid om leeractiviteiten te doen met hun kind; ouders houden zich aan gemaakte afspraken; ouders zijn altijd telefonisch bereikbaar; ouders zijn altijd bereid om te helpen in school; de school is een aantrekkelijk gebouw voor kinderen; de leidinggevende ondersteunt het contact tussen leerkrachten en ouders volledig. Leerkrachten vinden niet dat meer dan 90% van de ouders aanwezig is bij verplichte bijeenkomsten. Ook vinden ze niet dat handelingsplannen altijd een resultaat zijn van een dialoog met ouders. Veel leerkrachten vinden niet dat ouders optreden als beste ambassadeurs van de school. Ook zijn er meer leerkrachten die vinden dat er op 'De Vrijheid' niet altijd respectvol en professioneel over ouders en kinderen wordt gesproken. De meeste leerkrachten vinden dat het schoolgebouw slecht wordt onderhouden. Vier leerkrachten voelen zich wel eens onveilig bij contacten met ouders. Leerkrachten geven via een open vraag in de vragenlijst aan dat ze de volgende punten goed vinden in de samenwerking tussen school en ouders: ouders ervaren een lage drempel en komen daardoor makkelijk binnen met vragen; leerkrachten trekken direct aan de bel als dat nodig is; ouders worden goed geïnformeerd. Leerkrachten hebben de volgende tips ingevuld in een open vraag in de vragenlijst om de samenwerking te verbeteren tussen ouders en school: als team meer een enthousiaste eenheid vormen en voor elkaar opkomen; alle gesprekken altijd voeren met de leerkracht en de ouder, ook als de ouder naar de directeur stapt; ouders meer dwingen om aanwezig te zijn bij verplichte bijeenkomsten; niet over elkaar, maar vooral met elkaar praten; ouders duidelijker laten weten dat we het samen moeten

doen met een duidelijke visie; ouders duidelijk maken dat het om de ontwikkeling van alle kinderen gaat op school; vooraf duidelijk afspraken maken en ons daaraan houden; sneller contact zoeken met ouders en hen behandelen als expert van hun kind, want dat zijn ze.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

In dit hoofdstuk wordt per deelvraag een korte samenvatting gegeven, waarna antwoord op de hoofdvraag volgt en daaruit vloeit de conclusie van dit onderzoek.

Volgens de respondenten wordt reeds voldaan aan zes van de tien criteria voor ouderbetrokkenheid 3.0. Uit de eerste deelvraag blijkt dat ouders thuis al veel doen voor hun kind. Ze spelen samen, gaan er regelmatig op uit, lezen voor, helpen bij huiswerk en helpen hun kind bij zijn ontwikkeling. Uit de tweede en derde deelvraag blijkt dat alle ouders en alle leerkrachten vinden dat samenwerking met school noodzakelijk is om de leerprestaties van het kind te verbeteren, zoals ook wetenschappelijk is aangetoond en geciteerd in de Vries (2010). Uit deelvraag twee blijkt dat ouders bepaalde zaken wel missen in die samenwerking. Ze willen meer tips van de leerkracht over de leerstof en de opvoeding en hoe ze dat thuis op de juiste manier kunnen aanbieden, wat de Vries (2014) aangeeft als ‘gebrek aan kennis’. Ouders wachten vaak op de leerkracht of de school om hen te informeren. De meeste ouders voelen zich welkom op school en bijna alle ouders willen helpen bij activiteiten, hoewel dat niet altijd lukt. Bijna alle ouders willen afspraken maken over de samenwerking tussen hen en de leerkracht. Uit de derde deelvraag blijkt dat ook leerkrachten bepaalde zaken missen in de samenwerking met ouders. Zo vinden ze dat veel ouders de informatie van school slecht lezen en dat maar weinig ouders naar de verplichte bijeenkomsten komen. Ook vinden ze dat lang niet alle ouders zichzelf regelmatig laten zien en vragen stellen over hun kind.

De hoofdvraag van dit onderzoek is: “Wat is, volgens de ouders en de leerkrachten van De Vrijheid, nodig qua attitude om te voldoen aan de tien criteria van ‘Ouderbetrokkenheid 3.0?’” Als de resultaten van dit onderzoek worden gelegd naast de tien criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0 (zie bijlage A) dan blijkt dat beide partijen vinden dat er geen heldere visie is op samenwerken, maar dat beide partijen wel hetzelfde willen, namelijk praten, communiceren, er zijn voor de ander en vooral open en eerlijk zijn.

De conclusie uit de resultaten is dat ouders en leerkrachten al heel erg op één lijn zitten qua verwachtingen naar elkaar toe. Een heldere visie op samenwerken lijkt volgens beide partijen te ontbreken. Zo blijkt dat de leerkracht vaak op de ouder zit te wachten die volgens hem moet komen en doen de ouders precies hetzelfde, maar dan andersom. Ouders krijgen regelmatig tips en informatie, maar willen meer. Ze willen weten hoe het ‘nu’ met hun kind gaat op school en ze willen tips hoe ze thuis beter bij de ontwikkeling van hun kind aan kunnen sluiten met lesstof en opvoedkundige zaken, zodat thuis ook echt aansluit bij school. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat ouders en leerkrachten vinden dat ze voldoen aan de volgende criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0: drie, vier, vijf, zes, acht en tien. Dat betekent dat er volgens leerkrachten en ouders nog gewerkt moet worden aan criteria één, twee, zeven en negen om aan alle criteria van Ouderbetrokkenheid 3.0 te voldoen.

5.2 Kritische reflectie op onderzoeksproces

Kritisch kijkend naar de vragenlijst, de observatie en de interviews blijkt dat alle drie de instrumenten gesterkt worden door de vele voorgaande onderzoeken die zich hebben gericht op het aantonen van het feit dat ouderbetrokkenheid daadwerkelijk invloed heeft op de leeropbrengsten van kinderen. Hierdoor is er veel literatuur over dit onderwerp beschikbaar, zoals in het theoretisch kader zichtbaar is. Tijdens de probleemanalyse van dit onderzoek werd duidelijk dat zonder financiële middelen waarschijnlijk nooit voldaan zou kunnen worden aan alle criteria, maar door dit onderzoek blijkt dat het dus wel mogelijk is. Daardoor is dit onderzoek voor ‘De Vrijheid’ zeer nuttig.

De *vragenlijsten* zijn grotendeels overgenomen uit de theorie, waardoor ze betrouwbaar zijn. De manier van vragen stellen, door Google-formulieren te ontwikkelen, gaf gebruikersgemak, waardoor de respondenten de vragenlijsten via internet konden beantwoorden vanaf elk device. Een sterk punt is ook dat via een Google-formulier snel inzichtelijk gemaakt kon worden hoeveel respondenten hadden gereageerd en wat de resultaten waren. Bij het versturen van de vragenlijst voor ouders was gekozen om een mail te sturen, maar al snel bleek dat de school niet van alle ouders het mailadres had. Op het

laatste moment is toen besloten om een brief mee te geven met alle kinderen. Die brief heeft tevens op de voorkant van de schooldeur gehangen en ouders zijn herhaaldelijk gevraagd om de vragenlijst in te vullen. Ondanks deze inspanningen was het aantal reacties lager dan gehoopt. In een volgend onderzoek zal vooraf beter nagedacht moeten worden over de benaderingswijze van de ouders en mogelijk ook meer tijd besteed moeten worden aan het op adequate wijze verkrijgen van respons. Zo zou er gekozen kunnen worden om naast de brief ook een mail te sturen en via de nieuwsbrief aandacht te vragen voor de vragenlijst. Daarnaast zou mogelijk een hogere respons verkregen kunnen worden als er hulp wordt geboden bij het invullen van de vragenlijst. Dit omdat sommige ouders van ‘De Vrijheid’ de Nederlandse taal onvoldoende beheersen en zij dan direct kunnen communiceren als de vragenlijst samen ingevuld wordt.

Om uit te sluiten dat er sociaal wenselijke antwoorden gegeven werden in de vragenlijsten is gekozen om ook *observatie* als onderzoeksinstrument in te zetten. Achteraf gezien zou, naast het observeren van een gesprek, ook een observatie in de school, bij de start en het einde van een dag, en een observatie op het plein gezorgd hebben voor een beter beeld van de houding en het gedrag van de ouders en leerkrachten in de praktijk.

Voor de locatie van de *interviews* is een klaslokaal gekozen. Tijdens de interviews werden de respondent en de reporter af en toe gestoord met vragen van mensen die even binnen kwamen. De reporter had in dit geval beter een aparte ruimte kunnen reserveren voor de interviews.

5.3 Praktische opbrengst en aanbevelingen

Volgens de ouders en leerkrachten van ‘De Vrijheid’ blijkt uit dit onderzoek dat al wordt voldaan aan zes van de tien criteria voor ouderbetrokkenheid 3.0. De directeur geeft aan dat invoeren van Ouderbetrokkenheid 3.0 drie jaar in beslag zal nemen, waarbij het huidige schooljaar het eerste jaar is. Gezien vanuit dat traject zijn er twee aanbevelingen uit dit onderzoek waar de directeur van De Vrijheid een keuze uit kan maken.

Aanbeveling één:

Voorlopig geen innovaties starten ten behoeve van ouderbetrokkenheid 3.0. Zorg dat de resultaten uit dit onderzoek gedeeld worden met het team en laat de leerkrachten zien dat ouders hierin duidelijk aangeven dat ze meer informatie willen van de leerkracht en dat leerkrachten juist vaak op ouders aan het wachten zijn. Zoals Van den Berg, Christiaanse, Dankers en Groot-Ketelaars (2013) beschrijven zal iedereen op een zijn eigen actieve manier inbreng moeten hebben, waarbij de communicatie onderling gebaseerd moet zijn op gelijkwaardigheid. Zorg voor vertrouwen (Zeegers, 2014) en zorg ervoor dat bij ouders nog meer het besef gaat komen dat ouderbetrokkenheid niet vrijblijvend is (Cox, Galjaard, Heldoorn & De Vries, 2012).

Aanbeveling twee:

De Vrijheid zorgt zelf dat de laatste vier punten waaraan, volgens de respondenten, niet wordt voldaan, alsnog voor schooljaar 2017-2018 worden doorgevoerd. Dat gaat om een heldere visie op ouderbetrokkenheid, een actieve participatie van ouders en leerkrachten bij het schoolbeleid, openstellen van het leerlingdossier en ouders stimuleren daar ook informatie aan toe te voegen en als laatste zorgen dat alle ouders komen op belangrijke informatiebijeenkomsten. (Criteria 1, 2, 7 en 9 voor Ouderbetrokkenheid 3.0; De Vries, 2013)

Via de volgende actiepunten zou de directie van ‘De Vrijheid’ deze criteria (gedelegeerd) op kunnen pakken.

Actiepunt	Omschrijving
Visie op ouderbetrokkenheid.	‘De Vrijheid’ moet hierin initiatief nemen, maar uit dit onderzoek blijkt dat ouders graag afspraken willen maken, dus doe dat en zorg dat alle partijen hun afspraken nakomen. Spreek elkaar ook aan als

	de afspraak niet wordt nagekomen. Leg vast wat is afgesproken en zorg dat ouders en leerkrachten makkelijk bij die afspraken kunnen komen (Cox, Galjaard, Heldoorn en De Vries, 2012).
Schoolbeleid.	Ouders en leerkrachten geven in dit onderzoek aan dat ze hier weinig van zien. Zorg dat wat al gebeurt in school meer zichtbaar wordt. Zorg dat leraren, leerlingen en ouders ook weten wat met hun inbreng gebeurt (De Vries, 2013).
Leerlingendossier toegankelijk.	Dit sluit in het onderzoek aan bij het resultaat dat ouders meer informatie willen over wat er op dit moment met hun kind gebeurt in de klas en op school. Zorg dat ouders ook in een ouderportaal in Parnassys kunnen, of maak een apart systeem waar beide partijen in kunnen.
Opkomst informatiebijeenkomsten.	Zorgt dat ouders zich moeten afmelden als ze niet komen, dan maak je het 'niet-komen' bijzonder (Cox, Galjaard, Heldoorn en De Vries, 2012). De ouder die niet komt bel je op om te vragen waarom niet en wat je er samen aan kan doen (gelijkwaardigheid in de communicatie) om die ouder de volgende keer wel bij de informatiebijeenkomst te laten zijn.

Vanuit dit onderzoek is het raadzaam om ook de volgende punten op te pakken: Ouders willen meer informatie over hoe ze thuis de kinderen kunnen helpen bij hun ontwikkeling; Een aantal ouders geeft aan zich niet welkom te voelen in school en een aantal ouders geeft aan dat hun kind niet met plezier naar school gaat. Waar komt dat vandaan en hoe los je dat samen op? Mogelijk zou een vervolgonderzoek antwoord kunnen geven op deze vragen; Vier van de negen leerkrachten geeft aan zich soms niet veilig te voelen tijdens contact met ouders. De aanbeveling vanuit dit onderzoek is om daarvoor een vervolgonderzoek te doen om te ontdekken waar dat onveilige gevoel vandaan komt en wat de mogelijke oplossingen kunnen zijn.

Terugkijkend naar dit onderzoek blijkt dat de ouders en de leerkrachten van 'De Vrijheid' reeds op één lijn zitten. Ze wachten nog wel vaak op elkaar, maar met dat besef kunnen leerkrachten hierin de eerste stap zetten. Zoals blijkt uit het theoretisch kader van dit onderzoek zal dat resulteren in een grotere ouderbetrokkenheid en daardoor een hogere leeropbrengst van de kinderen op 'De Vrijheid'.

Literatuurlijst

- Baarda, B. (2009). *Dit is onderzoek!*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers
- Berg, I. van den, Christiaanse, H., Dankers, L. & Groot-Ketelaars, E. (2013). *Succes! met ouders. Werken met ouderrouines in onderwijs en opvang*. Drachten: Uitgeverij Eduforce
- Cox, H., Galjaard, H., Heldoorn, G., & Vries, P. de, (2012). *Ouderbetrokkenheid voor elkaar*. Amersfoort: CPS Onderwijsontwikkeling en advies
- Donk, C. van der, & Lanen, B. van, (2014). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Uitgeverij Coutinho
- Geerts, W & Kralingen, R. (2012). *Handboek voor leraren*. Bussum: Uitgeverij Coutinho
- Gray, P. (2013). *Free to learn. Why Unleashing the Instinct to Play Will Make Our Children Happier, More Self-Reliant, and Better Students for Life*. New York: Basic Books
- Herpen, M. van, (2008). *Duurzaam opvoeden en ontwikkelen*. Antwerpen – Apeldoorn: Garant Uitgevers n.v.
- Herweijer, L., Vogels, R. & Andriessen, I. (2013). *Samen scholen. Ouders en scholen over samenwerking in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Henderson, A.T. & Karen, L. (2002). *A new way of leading. Building family-school partnerships for student success*. Opgevraagd van <http://www.pta.org/programs/content.cfm?ItemNumber=3126&navItemNumber=3983>
- Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. & Scheepsmma, W. (2011). *Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren*. Amersfoort: ThiemeMeulenhoff
- PTA (2008). *PTA National Standards for Family-School Partnerships Assessment Guide*. Opgevraagd van http://www.pta.org/files/National_Standards_Assessment_Guide.pdf
- Smit, F. (2012). *Ouders en school. Succesfactoren voor betrokkenheid*. Amsterdam: Uitgeverij SWP
- Stevens, L. (2014). *Uitzicht. Over dienstbaarheid van kennis en verantwoord handelen in school*. Opgevraagd van <http://hetkind.org/2014/10/29/hele-lezing-van-luc-stevens-online-gespreksstof-voor-ons-hele-onderwijsteam/>
- Stevens, L. & Bors, G. (2014). *Pedagogische tact. Op het goede moment het juiste doen, óók in de ogen van de leerling*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant Uitgevers n.v.
- Tetteroo, C. (2014). *Weerstand*. Opgevraagd van http://www.ouderbetrokkenheid.nl/content.php?var_content=93
- Van Dale. (2014). *Woordenboek*. Geraadpleegd op <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=betrokken&lang=nn#.VGxbIMmFKQV>
- Vries, P. de, (2010). *Handboek Ouders in de school*. Amersfoort: CPS Onderwijsontwikkeling en advies
- Vries, P. de, (2013). *Ouderbetrokkenheid 3.0© Van informeren naar samenwerken*. Opgevraagd van <http://www.cps.nl/ouderbetrokkenheid>
- Vries, P. de, (2014). *Ouderbetrokkenheid 3.0: van informeren naar samenwerken*. Opgevraagd van <http://youtu.be/i62yBODdsrM>
- Winter, M. de, (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding*. Amsterdam: Uitgeverij SWP
- Zeegers, G. (2014). *Eerste contact*. Het Kind Magazine, 2014 (november, nr. 1), p. 26

Bijlagen

Bijlage A: De tien criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0

De tien criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0 (Cox, Galjaard, Heldoorn & De Vries, 2012; *Programma Ouderbetrokkenheid 3.0*, CPS, 2013)

1. De school heeft met ouders een heldere visie op samenwerking geformuleerd. Uit alle informatie van de school aan ouders blijkt hoe belangrijk de school het samenwerken met ouders vindt. Ook in het gedrag van de medewerkers van de school is de visie op ouderbetrokkenheid zichtbaar.
2. De school laat zien dat leraren, leerlingen en ouders actief betrokken worden bij het schoolbeleid. Bijvoorbeeld door middel van panelgesprekken met ouders, een leerlingenraad, een brainstorm tussen leraren, leerlingen en hun ouders over een bepaald beleidsthema, enzovoort. Leraren, leerlingen en ouders weten wat er met hun inbreng gebeurt.
3. Op school is aan alles te merken dat leraren, leerlingen en ouders welkom zijn op school.
4. Ouders en leraren werken voortdurend samen om het leren en een gezonde ontwikkeling van leerlingen te ondersteunen, zowel thuis als op school.
5. Gesprekken tussen leraren, leerlingen en ouders worden vanuit gelijkwaardigheid gevoerd. Iedereen heeft zijn eigen actieve inbreng. Leerlingen zijn zoveel mogelijk bij alle gesprekken aanwezig. De plaatsen waar gesprekken worden gevoerd zijn voor iedereen comfortabel en gelijkwaardig en er is voldoende tijd voor alle deelnemers.
6. Leraren, leerlingen en ouders voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en zijn daarop aanspreekbaar. Zo wordt er respectvol over elkaar gesproken zowel binnen als buiten de school. Voor leraren, leerlingen en ouders die buiten de groep dreigen te vallen voelt iedereen zich verantwoordelijk.
7. Het leerlingendossier is toegankelijk voor leraren en ouders. Ouders worden uitgenodigd informatie toe te voegen.
8. De school laat zien open te staan voor verbeter suggesties en gaat op een transparante manier om met klachten. Iedereen kan zien welke (officieel) gemelde klachten er zijn en wat er met deze klachten gebeurt. Natuurlijk worden privacy regels hierbij in acht genomen.
9. De opkomst bij verplichte bijeenkomsten met ouders en leraren (en leerlingen) is > 80%. De mate van verantwoordelijkheid, betrokkenheid en samenwerking komt onder meer tot uiting in dit criterium.
10. Wetten en schoolregels worden door de school actief en helder duidelijk gemaakt en door iedereen nageleefd (zoals leerplicht, ouderbijdrage, omgangsregels, enzovoort). De school heeft het basisarrangement van de inspectie.

Bijlage B: De vragenlijsten

Vragenlijst voor de ouders

Beste ouder/verzorger,

Wat fijn dat u even tijd maakt om deze enquête in te vullen. De gegevens gebruik ik om inzicht te krijgen in uw mening over het invoeren van het huidige traject voor ouderbetrokkenheid waar de school dit jaar mee gestart is. Alle data zal worden geanonimiseerd. Ook de naam van de school zal verder niet worden vermeld in het onderzoek. De enquête wordt gestart met een aantal algemene vragen, zodat ik weet dat u inderdaad een ouder/voogd bent van de school en in welke groep(en) uw kind(eren) op dit moment zit(ten). In het tweede deel van de enquête gaat het over uw ondersteuning bij uw kind thuis. In het derde deel gaat het over de samenwerking met school en uw kind in de school. In het laatste deel wordt uw mening gevraagd over bepaalde stellingen. Het invullen van de enquête kost u qua tijd tussen de 10 en 15 minuten.

De naam van de school van mijn kind(eren) is: *Verplicht

Mijn postcode is:

Mijn kind(eren) zit(ten) in groep(en): *Verplicht

groep 1-2

groep 3

groep 4

groep 5

groep 6

groep 7

groep 8

Thuis

De volgende vragen gaan over uw thuisomgeving.

Denkt u dat u thuis als ouder invloed hebt op de leerprestaties van uw kind?

Ja

Nee

Ondersteunt u uw kind(eren) bij het huiswerk?

Ja

Nee, ik hoef mijn kind(eren) daar niet mee te helpen.

Nee, mijn kind(eren) krijgt (krijgen) geen huiswerk.

Anders

Als de vorige vraag = 'Ja': Krijgt u genoeg informatie van de leerkracht om uw kind thuis te helpen?

Ja

Nee

De vorige vraag was niet 'Ja'.

Bezoekt u samen met uw kind(eren) regelmatig een dierentuin of museum?

Ja

Nee

Gaat u met uw kind(eren) regelmatig de natuur in om samen te spelen of te wandelen?

Ja

Nee

Ziet u erop toe dat uw kind(eren) regelmatig leest (lezen)?

Ja

Nee

Praat u met uw kind(eren) over wat het gelezen heeft?

Ja

Nee

Weet u in welk niveau leesboek uw kind(eren) leest (lezen)?

Ja

Nee

Leest u uw kind(eren) voor?

nooit
soms
vaak
elke dag

Praat u regelmatig met uw kind(eren) over dagelijkse gebeurtenissen op school?

nooit
soms
vaak
elke dag

Weet u wanneer uw kind(eren) een spreekbeurt of werkstuk moet maken?

Ja
Nee

Krijgt u tips van school om uw kind(eren) te ondersteunen bij een spreekbeurt of werkstuk?

Ja
Nee

Hoe vaak speelt u samen met uw kind(eren)?

nooit
soms
vaak
elke dag

School

De volgende vragen gaan over het contact met school.

Moeten school en ouders samenwerken om de leerprestaties van kinderen te verbeteren?

Ja
Nee
Geen mening

Weet u wat uw kind(eren) op dit moment leert (leren) op school?

Ja
Nee

Wilt u meer betrokken zijn bij de ondersteuning van uw kind op het gebied van onderwijs?

Ja
Nee

Kunt u aangeven waarom u 'ja' of 'nee' heeft gekozen bij de vorige vraag? Waar zou u meer betrokken bij willen zijn of waarom vindt u dat u al betrokken genoeg bent?

Zou u meedoen met een les in de groep van uw kind als dat wordt aangeboden?

Ja
Nee

Weet u op welke momenten van de dag de leerkracht tijd heeft voor uw vragen?

Ja
Nee

Weet u welke liedjes en spelletjes er op school worden aangeleerd?

Ja
Nee

Wilt u meer tips van school over hoe u uw kind(eren) kunt ondersteunen bij taal?

Ja
Nee

Wilt u meer tips van school over hoe u uw kind(eren) kunt ondersteunen bij rekenen?

Ja
Nee

Wilt u meer tips van school over hoe u uw kind(eren) kunt ondersteunen bij de sociaal emotionele ontwikkeling en opvoeding?

Ja
Nee

Wilt u met school duidelijke afspraken maken over wat u van elkaar kunt verwachten?

Ja

Nee

Wat vindt u ervan?

In dit laatste deel van de enquête kunt u aangeven wat u vindt van de volgende punten. 1 = Helemaal mee eens 2 = Mee eens 3 = Neutraal 4 = Mee oneens 5 = Helemaal mee oneens 6 = Niet van toepassing

Ik voel mij als ouder welkom op school.

Ik weet wat de school van ouders verwacht.

Indien nodig kan ik altijd bij de directeur terecht.

Als ouder voel ik mij gehoord.

Als ouder heb ik invloed op het schoolbeleid.

Klachten van ouders worden altijd serieus genomen op school.

De school komt afspraken altijd na.

Het personeel van de school heeft altijd een vriendelijke uitstraling.

Het personeel van de school geeft duidelijke grenzen aan naar ouders.

Ook als ik het niet eens ben met de school, blijf ik met respect over en met de school spreken.

Ik krijg voldoende mogelijkheden om over mijn kind te spreken op school.

Mijn kind is altijd aanwezig en actief betrokken tijdens gesprekken met school. Zoals het startgesprek, het tien-minutengesprek en eventuele zorggesprekken.

Ik voel me door de leerkracht van mijn kind(eren) gelijkwaardig behandeld.

De school heeft een goed functionerende medezeggenschapsraad/ouderraad.

Ik ben voldoende op de hoogte van het functioneren van mijn kind(eren) op school.

Ik kijk regelmatig in het leerlingvolgsysteem hoe mijn kind(eren) ervoor staat (staan).

Ik ben voldoende op de hoogte van alles wat er op de school gebeurt.

Ik kom altijd naar georganiseerde bijeenkomsten van school. Zoals informatieavonden en tien-minuten gesprekken.

De school is telefonisch goed bereikbaar.

Er is voldoende individuele aandacht voor mijn kind(eren).

Op school wordt respectvol met elkaar omgegaan.

Mijn kind(eren) gaat/gaan meestal met plezier naar school.

De school heeft voldoende aandacht voor waarden en normen.

Ik kan me vinden in de wijze van straffen en belonen.

Mijn kind(eren) krijgt/krijgen over het algemeen goed onderwijs.

Het schoolgebouw en de omgeving van de school worden goed onderhouden.

De school is een aantrekkelijk gebouw voor mijn kind(eren).

Als er iets met mijn kind is, wordt er goed geluisterd naar mijn kijk op het probleem.

Er worden altijd goede afspraken gemaakt als het gaat om extra zorg voor mijn kind(eren).

Wat zijn de sterke punten van de school?

Wat zijn de verbeterpunten voor de school?

Heeft u vragen over deze enquête?

Einde

Als u alle vragen heeft beantwoord kunt u het formulier verzenden.

Vragenlijst voor de leerkracht/ib-er

Beste leerkracht/ib-er,

Wat fijn dat je even tijd maakt om deze enquête in te vullen. De gegevens gebruik ik om inzicht te krijgen in jouw mening over het invoeren van het huidige traject voor ouderbetrokkenheid waar onze school dit jaar mee gestart is. Alle data wordt geanonimiseerd. Jouw naam en zelfs de naam van de school zal verder niet worden vermeld in het onderzoek. Het invullen van de enquête kost tussen de 10 en 15 minuten van je tijd.

Wat is je naam?(Deze informatie wordt nergens anders voor gebruikt dan voor Arthur, dus ook niet binnen de school(leiding).)

Moeten school en ouders samenwerken om de leerprestaties van kinderen te verbeteren?

Ja

Nee

Geef je regelmatig informatie aan ouders over de leerdoelen waar je mee bezig bent?

Ja, altijd

Ja, soms

Bijna nooit

Nee

Zou jij een les willen geven waar de ouders van de kinderen bij zijn?

Ja

Nee

Heb jij vaste tijden afgesproken waarop ouders vragen aan je kunnen stellen?

Ja

Nee

Geef jij wel eens tips aan ouders? En zo ja, waarover?(Meerdere antwoorden mogelijk. Als je 'nee' kiest worden alle andere keuzes niet meegenomen in het onderzoek.)

Nee, ik geef geen tips.

Taal

Rekenen

Opvoeding

Sociaal emotionele ontwikkeling

Voeding

Anders

Heb jij met ouders duidelijke afspraken gemaakt over wat jullie van elkaar kunnen verwachten?

Ja

Nee

Zou jij samen met ouders onderwijs willen maken?(bijvoorbeeld samen lesdoelen en lessen ontwerpen?)

Ja

Nee

Wil jij bij ieder kind uit je groep op huisbezoek gaan?

Ja

Nee

Heb jij voldoende tijd om bij ieder kind op huisbezoek te gaan?

Ja

Nee

Laat jij ouders in Parnassys kijken bij de informatie van hun kind(eren)?

Ja

Nee

Wat vind jij ervan?

In het volgende deel van de enquête kan je aangeven wat je vindt van de genoemde stellingen. 1 = Helemaal mee eens 2 = Mee eens 3 = Neutraal 4 = Mee oneens 5 = Helemaal mee oneens 6 = Niet van toepassing

Ik weet wat ouders van de school verwachten.

Ik weet wat de school van ouders verwacht.

We hebben een heldere visie op ouderbetrokkenheid.

Gesprekken met ouders ervaar ik altijd als plezierig.

Gesprekken met ouders ervaar ik altijd als gelijkwaardig.

Ouders merken dat ik veel waarde hecht aan hun advies.

Ouders voorzien mij ongevraagd van de benodigde informatie over hun kind.

Ouders reageren snel en adequaat op mijn vraag op informatie over hun kind.

Ik ervaar dat ouders samen met de school de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van hun kind willen dragen.

Onze ouders zijn bereid thuis leeractiviteiten met hun kinderen te doen.

Ouders houden zich aan afspraken.

Er is altijd een minimale opkomst van 90% bij verplichte bijeenkomsten, zoals informatieavonden.

Ouders hebben oog voor de belangen van alle leerlingen.

Bij ons op school zijn handelingsplannen altijd een resultaat van een dialoog met ouders.

Onze ouders zijn altijd telefonisch bereikbaar.
Ouders praten altijd met respect over de school.
Ik voel me wel eens onveilig in contacten met ouders.
De eisen die ouders aan mij stellen zijn meestal terecht.
Ik geef mijn grenzen altijd duidelijk aan bij ouders.
Ook als ik het niet eens ben met een ouder, blijf ik met respect over en met die ouder spreken.
De ouders van mijn leerlingen respecteren mijn autoriteit als medewerker van de school.
Ouders brengen hun klachten netjes.
De ouders van onze school treden op als de beste ambassadeurs van onze school.
Op onze school is altijd voldoende ouderhulp als we daarom vragen.
Ik heb als leerkracht/ib-er invloed op het schoolbeleid.
Op onze school wordt altijd respectvol en professioneel gesproken over kinderen en ouders.
Wij praten in onze school vooral over mogelijkheden en talenten van kinderen.
Bij ons op school staat de ontwikkeling van elk kind op de eerste plaats.
Het schoolgebouw en de omgeving van de school worden goed onderhouden.
De school is een aantrekkelijk gebouw voor de kinderen.
Mijn leidinggevende ondersteunt me volledig in het contact tussen mij en ouders.
Ik weet altijd precies wat er van mij als leerkracht/ib-er wordt verwacht in het contact tussen mij en ouders.
Dit doen we goed in de samenwerking tussen school en de ouders:
Het volgende wil ik verbeteren in de samenwerking tussen de school en de ouders:
De volgende vragen heb ik nog over deze enquête:
Einde
Als je alle vragen hebt beantwoord kan je het formulier verzenden.

Bijlage C: De interviews

Interviewvragen voor de ouders

Vooraf:

- Voorstellen.
- Algemeen vragen hoe het gaat.
- Camcorder instellen, toestemming vragen.

Introductie:

- Aangeven dat het interview gaat over ouderbetrokkenheid en de mening over het huidige traject van Ouderbetrokkenheid 3.0.
- Aangeven dat de resultaten worden verwerkt en meegenomen worden in een onderzoeksadvies die ik aan het team zal presenteren.
- Eerste gegevens verzamelen: Naam, Datum, School.

Interview:

- Hoe ziet jouw gezin eruit?
- Hoe ziet bij jullie een gemiddelde dag eruit?
  - En als je op vakantie bent?
- Wat vindt (vinden) jouw kind(eren) van school?
- Kan je voorbeelden geven van schoolverhalen waar jouw kind(eren) mee thuis komt (komen)?
- Voel jij je altijd welkom in de school?
  - Kan je voorbeelden geven waarom je dat vindt?
- Wat doe jij thuis om je kind te helpen bij zijn/haar ontwikkeling, bijvoorbeeld bij het maken van huiswerk?
  - Welke tips krijg je van school om je kind nog beter te kunnen helpen?
  - Welke tips zou je nog meer willen krijgen?
- Wat doe jij in de school?
- Met welke schoolregels ben jij het niet eens?
- Wat vind je belangrijk in de samenwerking tussen school en ouders?
- Wat zou jij anders willen zien of willen verbeteren als het gaat om de ontwikkeling van je kind(eren)?
- Wat vind jij van de volgende stelling: “Sommige leerkrachten zien ouders als een bedreiging. Dat is geen kwestie van onwil, maar van onmacht. Ze zijn simpelweg niet gewend om met ouders te communiceren of hebben niet geleerd om zich in het perspectief van de ouder te verplaatsen.”

Afronding:

- Ik bedankt de respondent.
- Heeft hij/zij nog vragen?
- Hoe vond hij/zij het interview gaan?
- Ik stop de opname.

Interviewvragen voor de leerkracht

Vooraf:

- Voorstellen.
- Algemeen vragen hoe het gaat.
- Camcorder instellen, toestemming vragen.

Introductie:

- Aangeven dat het interview gaat over ouderbetrokkenheid en de mening over het huidige traject van Ouderbetrokkenheid 3.0.
- Aangeven dat de resultaten worden verwerkt en meegenomen worden in een onderzoeksadvies die ik aan het team zal presenteren.
- Eerste gegevens verzamelen: Naam, Datum, School.

Interview:

- Wat zijn jouw taken binnen school?
- Hoe ziet een gemiddelde schooldag er bij jou uit?
- Wat vindt jij een 'betrokken ouder'?
  - Kan je een schatting geven van het percentage ouders uit jouw groep die zo betrokken is?
- Welke zorgen heb je als het gaat over het contact met ouders?
  - Kan je die zorgen delen met collega's?
  - Wat doet de directeur als je die zorgen bij hem kenbaar maakt?
- Welke tips geef jij aan ouders?
- Welke van de tien criteria voor Ouderbetrokkenheid 3.0 spreekt jou het meeste aan?
- Met welke schoolregels ben jij het niet eens?
- Wat vindt jij belangrijk in de samenwerking tussen school en ouders?
- Wat zou jij anders willen zien of willen verbeteren als het gaat om de samenwerking tussen jou en ouders?
- Wat vind jij van de volgende stelling: "Sommige leerkrachten zien ouders als een bedreiging. Dat is geen kwestie van onwil, maar van onmacht. Ze zijn simpelweg niet gewend om met ouders te communiceren of hebben niet geleerd om zich in het perspectief van de ouder te verplaatsen."

Afronding:

- Ik bedankt de respondent.
- Heeft hij/zij nog vragen?
- Hoe vond hij/zij het interview gaan?
- Ik stop de opname.

Bijlage D: Labels

Label	Aantal keer genoemd in de interviews
gesprek	8
les	1
betrokken	6
tips	6
zorg(en)	5
or/mr	1
school	17
informatie	1
samen	4
communicatie	3
kind	28
ouders	22
lezen	11
leerkracht	12

Bijlage E: Observatieschema

Observatie oudergesprek	
Datum en tijd	17-02-2015 van 14:30 tot 15:30
Aanwezig	IB-er (IB), Specialist epilepsie (S), Moeder (M), Leerkracht (L) en derdejaars stagiair (3) uit de groep van het kind (K)
Doel van overleg	Voortgang en actiepunten bespreken van leerling met epilepsie. De school noemt dit een groot overleg.
Opmerkingen	Deze observatie wordt uitgevoerd tijdens een gesprek over een kind met epilepsie in groep 6. Tijdens het gesprek let ik vooral op het gedrag van de betrokkenen, kijken de aanwezigen elkaar aan tijdens de gesprekken, geven ze elkaar handen, durven ze kritische vragen te stellen, laten ze elkaar uitpraten, komt iedereen aan het woord, wat is de houding van de aanwezigen.
Doel van observatie	Met deze minder gestructureerde observatie wordt inzicht gekregen of de resultaten uit de vragenlijsten voor ouders en leerkrachten overeenkomen met wat zichtbaar is in de praktijk.
handen geven	
aankijken	
uit laten praten	
kritische vragen	
iedereen aan het woord	
zithouding van de aanwezigen	
gedrag van de aanwezigen	